

การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปตปฐริธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช*

DEVELOPMENT OF LEADERSHIP ACCORDING TO THE PRINCIPLES OF SAPPURISADHAMMA OF KAMNANS AND VILLAGE HEADMEN CHANG KLANG DISTRICT, NAKHON SI THAMMARAT PROVINCE

นพฤทธิ์ จิตรวิบูลย์*, ดิเรก นุ่นกล้า, กันตภณ หนูทองแก้ว

Nopparit Jitviboon, Direk Nunklam, Kantaphon Nuthongkaew

คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย นครศรีธรรมราช ประเทศไทย

Faculty of Social Sciences, Mahachulalongkornrajavidyalaya University, Nakhon Si Thammarat, Thailand

*Corresponding author E-mail: firsttatata@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปตปฐริธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ 2) ศึกษาข้อเสนอแนะข้อเสนอนี้เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปตปฐริธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสมวิธี ประชากร ได้แก่ ประชาชนในเขตพื้นที่อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำนวน 13,451 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดใช้ตารางสำเร็จรูปของเคร์จีซี และมอร์แกน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 375 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลใช้แบบสอบถามปลายปิด วิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลทั่วไป หาค่าร้อยละ, หาค่าเฉลี่ย, ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสรุปสังเคราะห์บทสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 17 รูป/คน ผลการวิจัย การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปตปฐริธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.44) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ภาวะผู้นำด้านอัตตัญญูตา ความรู้จักตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X}$ = 3.67) และภาวะผู้นำด้านธัมมัญญูตา การรู้จักเหตุ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X}$ = 3.27) ตามลำดับ โดยมีข้อเสนอแนะ คือ กำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรมีการบูรณาการยกระดับทักษะศักยภาพ ผู้นำควรจักปัญหาของชุมชน ปรับตัวให้เข้ากับชุมชน มีคำพูดหรือกริยาท่าทางที่เป็นกันเอง มีอดทน สุขุม รอบคอบ ตลอดจนความเหมาะสมพอดี ในการแก้ไขปัญหาให้ตรงกับกับสภาพของชุมชน ควรสนับสนุนผลักดันกระตุ้นในการพัฒนาองค์กรให้เข้ากับยุคสมัย ควรมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อสามารถที่จะแก้ปัญหาได้รวดเร็วทันต่อความทุกข์ร้อนของประชาชน

คำสำคัญ: การพัฒนาภาวะผู้นำ, กำนันและผู้ใหญ่บ้าน, หลักสัปตปฐริธรรม

Abstract

The objectives of this research are to: 1) study the development of leadership according to the principles of Sappusadhamma of village headmen, Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat

* Received November 17, 2023; Revised November 24, 2023; Accepted November 28, 2023

Province What should it be? and 2) study suggestions and recommendations regarding leadership development according to the principles of Sappurisdham of kamnans and village headmen in Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat Province What should it be like? The population includes people in the Chang Klang District area. Nakhon Si Thammarat Province, by employing mixed methods, 13,451 people. The sample size was determined by opening the ready - made tables of Krejcie and Morgan. The sample size was 375 people. The tool used to collect data was a closed - ended questionnaire. Data were analyzed using computerized programs. Statistics used to analyze data: general information, find percentage (Percentage), find mean (Mean), standard deviation (Standard Deviation), and synthesize summary of interviews with key informants, 17 photos/person. Research results: Developing leadership according to the principles of Sappurisdham of kamnans and village headmen in Chang Klang District. Nakhon Si Thammarat Province The average was at a moderate level ($\bar{x} = 3.44$). When considering each item, it was found that; Leadership in the aspect of self - awareness has the highest average ($\bar{x} = 4.19$), and Leadership in recognizing causes. has the lowest average ($\bar{x} = 2.92$) respectively. Suggestions found that the village headman Assistant village headman as well as those involved There should be integration to upgrade skills and potential. Leaders should be aware of community problems. Adapt to the community Have friendly words or gestures Be patient, discreet, and always appropriate. in solving problems to match the conditions of the community Should support and stimulate the development of the organization to suit the times. Technology should be used to make the most of information technology. To be able to quickly solve problems in response to the suffering of the people.

Keywords: Development of Leadership, Kamnans and Village Headmen, The Principles of Sappurisdhamma

บทนำ

ในสังคมยุคปัจจุบันที่เป็นยุคโลกไร้พรมแดนนี้ ข้อมูลข่าวสารและเทคโนโลยีต่าง ๆ ส่งผลทำให้ศักยภาพในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้นไม่ว่าจะเป็นองค์กรในระดับประเทศ ในสถาบันของภาครัฐหรือเอกชน ท้องถิ่นหรือท้องที่ องค์กรดังกล่าวย่อมขึ้นอยู่กับการตัดสินใจอย่างถูกต้องรอบคอบและทันต่อเหตุการณ์ของผู้นำ ผู้นำที่ตัดสินใจก็คือ ผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ในทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำในสังคม ซึ่งประกอบด้วยสถาบันต่าง ๆ เช่น สถาบันครอบครัว สถาบันการศึกษา สถาบันศาสนา สถาบันการเมืองการปกครอง ย่อมที่จะมีผู้นำเพื่อที่จะกำหนดทิศทาง ช่วยสั่งการ ช่วยควบคุมระบบ และช่วยประสานให้คนทั้งหลายทำงานร่วมกันในองค์กรนั้น ๆ ไม่ว่าบุคคลสำคัญที่ทำให้กลไกในระบบโครงสร้างและหน้าที่ในการบริหารงานขององค์กรดำเนินไปสู่จุดหมายที่ตั้งมาก็คือ ผู้นำเป็นผู้มีบทบาทในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดการ รวมถึงการริเริ่มการวางแผน การบริการ กำกับการ และดำเนินการปรับปรุงแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าหมายขององค์กร ผู้นำจึงเป็นผู้ที่มีอิทธิพล มีบารมีส่งผลต่อความเป็นไปขององค์กรทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านที่เกี่ยวกับบริหารและบุคคล ดังนั้นในทุกองค์กรจึงจำเป็นต้องมีผู้นำ นอกจากนี้ ผู้นำต้องประกอบไปด้วยคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นปัจจัยสำคัญยิ่ง บทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมย่อมทำให้ผู้นำนั้นขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป (มัลลิกา ต้นสอน, 2544) ทั้งนี้ เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมถือเป็น

คุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ทำให้ผู้สามารถได้รับการยอมรับนั้นตลอดจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กร และสังคมทั่วไปรวมไปถึงการเป็นภาวะผู้นำที่พึงประสงค์นั่นเองก้านันผู้ใหญ่บ้านเป็นของหมู่บ้านคูเมืองมาแต่โบราณกาลเค้าโครงมาตั้งแต่สมัยกรุงสุโขทัย ต่อมาในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 5 ได้มีพระราชดำริให้มีการฟื้นฟูการปกครองระดับท้องถิ่น ระดับหมู่บ้านและระดับตำบลจัดหาผู้ปกครองที่มีฝีมือดีในพื้นที่หมู่บ้านและตำบลขึ้นมาทำการปกครองดูแลราษฎร ก้านันผู้ใหญ่บ้านเป็นตัวอย่างที่พึงประสงค์และจำเป็นในการบริหารราชการแผ่นดิน เพราะเป็นผู้ใกล้ชิดราษฎร เมื่อเกิดเหตุการณ์ร้ายแรงสามารถระงับความขัดแย้งสามารถแก้ไขปัญหาได้รวดเร็วและนำปัญหาของราษฎรประสานงานไปยังส่วนราชการ ปัจจัยสำคัญของการทำหน้าที่ผู้นำชาวบ้านต้องประกอบด้วยคุณสมบัติ ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำมีความพร้อมทั้งร่างกายและจิตใจ เช่น รู้จักปัญหาของชุมชน มีคุณธรรม จริยธรรม มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี มีความมุ่งมั่นในการทำงาน รวมไปถึงฐานะทางครอบครัวความมั่นคงทางการเงินและรู้จักใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย (สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์, 2545)

ภาวะผู้นำหรือความเป็นผู้นำ (Leadership) นั้นเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารจะให้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้อื่น ปัจจัยที่สำคัญยิ่งอย่างหนึ่งแห่งความสำเร็จของการทำหน้าที่ผู้นำ คือ การเป็นผู้ที่ประกอบด้วยคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความสามารถปรับเปลี่ยนความต้องการของคนซึ่งความต้องการเป็นตัวกำหนดเป้าหมายและทิศทางในการตัดสินใจ ถ้าเปลี่ยนความต้องการของคนได้ ก็เปลี่ยนตัวของคนนั้นได้ ผู้นำที่ดีจะช่วยให้คนพัฒนาความต้องการของตน ทั้งในการปรับเปลี่ยนทัศนคติของบุคคลให้มีความต้องการที่ถูกต้องดีงามและให้หมู่ชนมีการประสานความร่วมมือเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน การพัฒนาความต้องการเป็นการพัฒนาความสุขของคน เพราะความสุขเกิดจากการสนองความต้องการ ถ้าหากเปลี่ยนความต้องการได้ ก็เปลี่ยนวิธีการหาความสุขของเขาได้ด้วย เมื่อทำอะไรตรงกับความต้องการ ก็ทำให้เขาสนใจและมีความสุขคนก็จะร่วมมือทำอย่างเป็นไปเองโดยประสานกลมกลืนและเต็มใจหาทางทำให้สำเร็จ จึงพร้อมที่จะทำ และทำได้ง่ายแต่ในทางตรงข้าม ถ้าผู้นำกระทำการที่ฝ่าฝืนความต้องการของคน ทั้งสองฝ่ายก็จะไม่มีความสุข และสิ่งที่ทำก็ยากจะสำเร็จ (พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต), 2544)

ในพระไตรปิฎกได้กล่าวถึงคุณสมบัติของผู้นำ ดังมีคาถาพุทธศาสนสุภาษิตแสดงความไว้วางใจว่า “เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปคด โคหมดทั้งฝูงนั้นก็คดตามไปด้วย เพราะผู้นำคดฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้น บุคคลผู้ใดได้รับสมมติให้เป็นผู้ใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติไม่เป็นธรรมหมู่ประชาชนนั้นก็ประพฤติชั่วเสียหายแวนแคว้นทั้งหมดยกจะยากเข็ญ หากผู้ปกครองเป็นผู้ไร้อธรรม” “เมื่อฝูงโคว่ายข้ามน้ำ ถ้าโคจำฝูงไปตรง โคหมดทั้งฝูงนั้นก็ตรงตามไปด้วย เพราะมีผู้นำที่ไปตรงฉันใด ในหมู่มนุษย์ก็ฉันนั้น บุคคลผู้ใด ได้รับสมมติให้เป็นผู้ใหญ่หากบุคคลผู้นั้นมีความประพฤติเป็นธรรมหมู่ประชาชนนั้นก็ประพฤติตาม ทั้งแวนแคว้นทั้งหมดยกจะอยู่เย็นเป็นสุข หากผู้ปกครองตั้งอยู่ในธรรม” พระพุทธพจน์นี้ แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของผู้นำที่มีความอยู่รอด และสวัสดิภาพมวลมนุษย์เพื่อให้การพัฒนาองค์กรและการดำเนินชีวิตของกลุ่มบุคคลมีความยั่งยืน เกิดสันติสุข ในสังคมและประเทศชาติ โดยผู้นำจะต้องมีคุณธรรมจริยธรรม ที่ดีหากผู้นำขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรมแล้ว ย่อมทำให้ผู้นำขาดความชอบธรรมในการทำหน้าที่ในองค์กรนั้นต่อไป ทั้งนี้เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรม ถือเป็นคุณสมบัติที่สำคัญของผู้นำ ที่ให้ได้รับการยอมรับ ความเชื่อถือตลอดจนการนับถือจากบุคคล ทั้งในองค์กรและสังคมทั่วไป ดังนั้น การขาดคุณธรรม และจริยธรรมของผู้นำ ย่อมทำให้ผู้นำไม่เป็นที่ยอมรับต่อบุคคลทั่วไปซึ่งย่อมส่งผลกระทบต่อหลักการบริหารงานและภาพลักษณ์ขององค์กร (พุทธทาสภิกขุ, 2525)

คุณสมบัติของผู้นำที่ดีจะต้องประกอบด้วยหลักธรรมข้อหนึ่งที่ผู้วิจัยเล็งเห็นว่ามีสำคัญเป็นอย่างยิ่งคือ หลักสัปปริสธรรม 7 อันหมายถึง ธรรมของสัตตบุรุษ คุณสมบัติของคนดี ธรรมของผู้ดี ซึ่งประกอบด้วยธัมมัญญตา คือ ความรู้หลักธรรม หรือรู้เหตุ อตถัญญตา รู้จักมุ่งหมายหรือรู้จักผล อตตัญญตา คือ ความรู้จักตัวตนที่แท้จริง มัตตัญญตา คือ รู้จักกาล รู้เวลาที่เหมาะสม กาลัญญตา คือ รู้จักประมาณ ปริสัญญตา คือ รู้จักชุมชน และรู้จักที่ประชุม และบุคคลัญญตา คือ รู้จักเลือกบุคคล (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต), 2540) ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัย

จึงสนใจที่จะศึกษาค้นคว้าและทำการวิจัยในเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในเขตพื้นที่อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช การทำวิจัยครั้งนี้ จึงมีความมุ่งหมายเพื่อให้เกิดประโยชน์และคุณค่าต่อประชาชนและตัวผู้นำเองส่งผลต่อการพัฒนาคุณธรรม ศีลธรรม จริยธรรม ตามหลักสัปปริสธรรม ในทัศนะภาวะผู้นำตามแนวพุทธศาสนาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช
2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดรูปแบบการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ ซึ่งผู้วิจัยได้ดำเนินการวิจัยตามขั้นตอน ดังนี้

การวิจัยเชิงปริมาณ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชน จำนวน 13,451 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่ม ตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. ได้กลุ่มตัวอย่างเป็น จำนวน 375 คน (Krejcie, R. V. & Morgan, D. W., 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถามแบบ (Questionnaire) เพื่อใช้เก็บข้อมูลจากประชากรที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ในการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปริสธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เป็นคำถามปลายเปิดมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ มี 7 ด้าน โดยมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประเมินค่า (Numerical Rating Scale) มี 5 ระดับภาวะผู้นำ กล่าวคือ ระดับภาวะผู้นำ ในระดับมากที่สุด ระดับภาวะผู้นำ ในระดับมาก ระดับภาวะผู้นำ ในระดับปานกลาง ระดับภาวะผู้นำ ในระดับน้อย และระดับภาวะผู้นำ ในระดับน้อยที่สุด โดยกำหนดค่าของลำดับคะแนน ดังนี้ 5 4 3 2 1 ตามลำดับ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและขอหนังสืออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อลงพื้นที่ขอคำแนะนำ สถานที่ วัน เวลา และนัดหมายกลุ่มสมาชิกวิสาหกิจชุมชน

2. นำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ ไปแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างที่กำหนดไว้ข้างต้น ก่อนการดำเนินการสนทนาสร้างความคุ้นเคยแจ้งวัตถุประสงค์ อธิบายเหตุผลกับกลุ่มตัวอย่างแล้วเก็บแบบสอบถามคืนด้วยตนเองแล้วนำมาตรวจสอบความถูกต้องได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามที่ต้องการ

3. นำข้อมูลที่ได้ไปวิเคราะห์และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปมาวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) นำเสนอเป็นตารางประกอบการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปุริสธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช นำข้อมูลมาวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยแปลผลตามแบบมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ และแปลความหมายของเบสท์ (Best) การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม คือ รวบรวมข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยนำมาจัดระบบตรวจสอบความถูกต้องแล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อวิเคราะห์ข้อมูลต่อไปค่าสถิติพื้นฐานต่าง ๆ เช่น ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าร้อยละ ในข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ แยกออกไปเป็นแต่ละด้านตามวัตถุประสงค์

การวิจัยเชิงคุณภาพ

กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key informants) ประกอบด้วย กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 กลุ่ม รวมจำนวน 17 คน ได้แก่ 1) กลุ่มข้าราชการ จำนวน 2 คน 2) กลุ่มคณะสงฆ์ จำนวน 3 คน 3) กลุ่มผู้นำชุมชน จำนวน 2 คน 4) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน จำนวน 2 คน 5) กลุ่มผู้นำท้องที่ จำนวน 2 คน 6) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น จำนวน 3 คน 7) กลุ่มสถานศึกษา จำนวน 3 คน รวมจำนวนทั้งหมด 17 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง โดยผู้วิจัยมีแบบสัมภาษณ์ซึ่งมีข้อความโดยละเอียดตามที่ได้จัดเตรียมไว้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การสัมภาษณ์แบบไม่มีโครงสร้าง เป็นขั้นตอนรวบรวมข้อมูลจากการลงพื้นที่ภาคสนาม โดยการสัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ซึ่งดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากศูนย์บัณฑิต มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลให้แก่ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญที่จะสัมภาษณ์

2. ผู้วิจัยส่งแบบสัมภาษณ์เพื่อนัดวันสัมภาษณ์ให้กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญล่วงหน้า 3 วันก่อนที่จะสัมภาษณ์

3. ผู้วิจัยเป็นผู้ลงพื้นที่เก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้คำถามที่ถูกรวบรวมขึ้นมาไปสัมภาษณ์กลุ่มข้าราชการ กลุ่มคณะสงฆ์ กลุ่มผู้นำชุมชน กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน กลุ่มผู้นำท้องที่กลุ่มผู้นำท้องถิ่น และกลุ่มสถานศึกษา จังหวัดนครศรีธรรมราชด้วยตนเอง ด้วยอุปกรณ์ที่เอื้อต่อการบันทึกข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์ คือ ผู้วิจัยนำคำตอบและได้บันทึกข้อมูลจากการสัมภาษณ์ไว้เป็นที่เรียบร้อยแล้ว นำไปวิเคราะห์ รวบรวมและเรียบเรียงรายละเอียดต่าง ๆ ให้มีความถูกต้อง มีความสละสลวยมากยิ่งขึ้น รัดกุมเข้าใจง่าย และแยกออกเป็นแต่ละด้านตามลำดับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เชิงพรรณนา และนำเสนอต่ออาจารย์ผู้ควบคุมวิทยานิพนธ์

ผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาภาวะผู้นำของกำนัน ผู้ใหญ่บ้านตามหลักสัปปริสธรรม ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช สามารถรายงานผลการศึกษา ได้ดังนี้

1. เพื่อศึกษาการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน

ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านธัมมัญญา ความรู้จักเหตุ	3.27	0.52	ปานกลาง
2. ด้านอัตถัญญา ความรู้จักผล	3.52	0.56	มาก
3. ด้านอิตถัญญา ความรู้จักตนเอง	3.67	0.79	มาก
4. ด้านมัตถัญญา ความรู้จักประมาณ	3.29	0.62	ปานกลาง
5. ด้านกาลัญญา ความรู้จักการเวลา	3.55	0.65	มาก
6. ด้านปริสสัญญา ความรู้จักชุมชน	3.29	0.62	ปานกลาง
7. ด้านปุคคลัญญา ความรู้จักบุคคล	3.48	0.74	ปานกลาง
รวม	3.44	0.56	ปานกลาง

จากตารางที่ 1 พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.44$) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย พบว่า ภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้านในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เรียงลำดับได้ ดังนี้ 1) ด้านอิตถัญญา ความรู้จักตนเอง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ($\bar{X} = 3.67$), 2) รองลงมา ได้แก่ ด้านกาลัญญา ความรู้จักการเวลา ($\bar{X} = 3.55$), 3) ด้านอัตถัญญา ความรู้จักผล ($\bar{X} = 3.52$), 4) ด้านปุคคลัญญา ความรู้จักบุคคล ($\bar{X} = 3.48$), 5) ด้านมัตถัญญา ความรู้จักประมาณ และ 6) ด้านปริสสัญญา ความรู้จักชุมชน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ($\bar{X} = 3.29$) ส่วน 7) ด้านธัมมัญญา ความรู้จักเหตุ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ($\bar{X} = 3.27$)

2. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช จากการเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม ผู้วิจัยได้สัมภาษณ์กลุ่มผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เกี่ยวกับข้อเสนอแนะการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช ตามความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 7 กลุ่ม รวม 17 รูป/คน สัมภาษณ์ได้ 17 รูป/คน คิดเป็นร้อยละ 100 % ใช้เวลาในการสัมภาษณ์ 30 วัน ประกอบด้วย 1) กลุ่มข้าราชการ 2 คน 2) กลุ่มคณะสงฆ์ 3 รูป 3) กลุ่มผู้นำชุมชน 2 คน 4) กลุ่มปราชญ์ชาวบ้าน 2 คน 5) กลุ่มผู้นำท้องที่ 2 คน 6) กลุ่มผู้นำท้องถิ่น 3 คน และ 7) กลุ่มสถานศึกษา 3 คน ผู้วิจัยสรุปบทสัมภาษณ์ นำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์นำมาเสนอตามลำดับได้ ดังนี้

2.1 ด้านธัมมัญญา (รู้จักเหตุ) จำเป็นต้องรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ เป็นการนำพลังที่ผนึกเข้าด้วยกันเสริมสร้างหมู่บ้านให้มั่นคงเข้มแข็งอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อแก้ไขปัญหาและหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและความเป็นของคนที่อยู่ในชุมชนที่สงบสุข หากทำไปอย่างไรเหตุผลย่อมนำมาความเสียหายมาให้ชุมชนได้ รู้สาเหตุของปัญหาในชุมชนเป็นอย่างดี และแก้ไขปัญหาให้ตรงจุด ปฏิบัติหน้าที่เพื่อขจัดความเดือดร้อนของชุมชนในเรื่องต่าง ๆ ได้ดี โดยยึดถือตามระเบียบ กฎ กติกาในการทำงานอย่างมีเหตุผล

2.2 ด้านอัตถิยัตนา (รู้ความหมายและรู้จักผล) กำหนดผู้ใหญ่บ้านผู้ที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ต้องบริหารจัดการให้ตรงกับงบประมาณที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์ที่สมควรได้รับอย่างเป็นธรรม สามารถพูดจูงใจผู้ได้บังคับบัญชาและประชาชนให้ทำตาม มีความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรปฏิบัติกับทุกคนอย่างเสมอภาคเหมือนญาติพี่น้องรู้จักความมุ่งหมายและรู้จักผลของการกระทำและหมั่นตรวจสอบติดตามผลงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์แก่ประชาชน

2.3 ด้านอัตตัตถิยัตนา (รู้ว่าตนเองคือใคร) ตนมีความรู้ความสามารถมีความถนัดด้านใด ตนมีจุดอ่อนจุดแข็งอะไรบ้าง ผู้นำก็ต้องมีอดทนสุ่มรอบคอบและต้องประพฤติปฏิบัติตนนำเคระพยำเกรงวางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนตลอดถึงคนรุ่นใหม่ ผู้นำที่ดีต้องมีความอดทนอดกลั้นต่อคำพูดที่ไม่ดีไม่น่าพอใจหรือถ้อยคำที่รุนแรง วรณะ มีความสงบเสงี่ยมเจียมตัวพอสมควรในการพบปะประชาชน หมั่นตรวจสอบตนเอง และเตือนตนเองได้อยู่เสมอ เพื่อการปรับปรุงตัวเองให้มีความสามารถมากยิ่งขึ้น ๆ ขึ้นไป ภาวะผู้นำที่ดีของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ใครเข้าหาก็จะต้องเกิดความอบอุ่น

2.4 ด้านมัตตัตถิยัตนา (การรู้จักการประมาณตน) ประชาชน เป็นผู้นำต้องเที่ยงธรรมอย่าลำเอียงด้วยอำนาจของอคติ รู้จักความพอดีในการพูดการกระทำอย่างมีเหตุผล ช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ด้วยความจริงใจตามอำนาจหน้าที่ที่ตนได้รับ รู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างกับชุมชน ส่งเสริมให้มีการร่วมมือระหว่างภาครัฐและประชาชน การรับฟังและแก้ปัญหาด้วยความเที่ยงธรรมอย่าลำเอียง ด้วยอำนาจของอคติ มิเช่นนั้น หากขาดหลักธรรมในเบื้องต้นอย่างทีกล่าว ก็จะทำให้มีผลเสียตามมาทีหลังให้เกิดความทุกข์ร้อนต่อตนเองแล้วชุมชนได้

2.5 ภาวะผู้นำด้านกาลัตถิยัตนา (การรู้จักเวลา) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ต้องเป็นคนตรงต่อเวลาตรงต่อหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ รู้จักบริหารเวลาใช้เวลานั้นให้เหมาะสม ลำดับความสำคัญก่อน/หลังของวาระการประชุมพบปะประชาชนตามสมควรแก่เวลา กำหนดผู้ใหญ่บ้านส่วนใหญ่ทำงานเพื่อส่วนรวม ในการทำงานเรื่อง เวลากำหนดการต่าง ๆ ควรปรับเปลี่ยนได้ แต่ต้องไม่มากนัก ปรับตามสถานการณ์ แต่ต้องได้งาน แก้ไขเร็วพัฒนาองค์กรให้เข้ากับยุคสมัย มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการแก้ปัญหาความเดือดร้อนของประชาชนได้ทันถ่วงที การรู้จักเวลา คือ การเข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจการอันใด ๆ และพึงใช้กาลเวลานั้นให้เหมาะสม เช่น รู้ว่าเวลาไหนควร เวลาไหนไม่ควรทำ รู้ว่าเวลาไหนควรทำอะไร อะไรควรทำก่อน อะไรควรทำหลัง ด้วยการจัดลำดับ ของงาน และเวลาให้สัมพันธ์กัน รวมถึงรู้จักประมาณเวลาขณะทำสิ่ง ๆ นั้นให้เหมาะสม

2.6 ด้านปริสัณญัตนา (การรู้จักชุมชน) กำหนดผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ รู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างไร เกิดเป็นพลังการขับเคลื่อนในการพัฒนาชุมชนด้วยความร่วมมือร่วมใจสมัครรักใคร่ต่อตัวผู้นำเองกับประชาชน มีข้อตกลงร่วมกัน มีบทลงโทษร่วมกัน เพื่อเป็นประโยชน์ในการปฏิบัติงานตามที่ตนได้รับมอบหมาย ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านที่ดี ควรพยายามดึงหมู่บ้านตำบลให้พัฒนาก้าวหน้าไปข้างหน้าเรื่อย ๆ นำความเจริญต่าง ๆ เข้ามาในหมู่บ้าน

2.7 ด้านบุคคลัตถิยัตนา (การรู้จักบุคคล) กำหนดผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักเลือกคบคน เลือกคบหาคนที่ควรคบ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล คบคนดีเป็นนิจ ใช้คนให้ถูกกับงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เมื่อกระทำผิดให้โอกาสและให้คำแนะนำตักเตือนสั่งสอนห้ามกระทำอีก สนับสนุนคนดีให้มีความก้าวหน้า ให้โอกาสคนไม่ดีให้กลับมาเป็นคนดีอีกครั้ง สังคมจึงจะอยู่กันอย่างสงบสุขได้ กำหนดและผู้ใหญ่บ้าน ควรมีความเป็นกันเองกับทุกคน เพื่อสร้างความอบอุ่นใน ไม่ควรเคร่งเครียด ควรปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ได้ตามความเหมาะสม เน้นการสร้างสามัคคีระหว่างบุคคลในชุมชนและเป็นผู้ดำเนินเทคโนโลยีสารสนเทศให้ทันต่อยุคสมัยโลกาภิวัตน์

อภิปรายผล

1. การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง ทั้งนี้อภิปรายผลได้ว่าอาจเป็นเพราะภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ด้านอัตตัญญา มีการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เป็นผู้มีจิตใจโอบอ้อมอารี และมีความเสียสละ มีความสามารถในการพูดโน้มน้าว และจูงใจผู้ใต้บังคับอย่างมีประสิทธิภาพ บริหารจัดการสามารถกระจายวิสัยทัศน์ในการปกครองท้องถิ่นได้เป็นอย่างดี เมื่อเข้ามาเป็นกำนันผู้ใหญ่บ้าน ว่าต้องทำอะไร อันจะทำให้เกิดภาวะผู้นำที่ดี เป็นที่ยอมรับของบุคคลทั่วไป สอดคล้องกับแนวคิดของ พรนพ พุกกะพันธ์ ได้พูดถึง แนวคิดผู้นำ เป็นภาวะที่บุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นมาหรือ ได้รับการยอมรับยกย่องขึ้นมาให้เป็นหัวหน้า ในการเป็นผู้ตัดสินใจเพราะมีความสามารถในการบังคับบัญชาและจะนำผู้ตามหรือผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือชั่วก็ได้ โดยใช้อิทธิพลในความสัมพันธ์ที่มีอยู่ในอันที่จะบรรลุเป้าหมาย และความสามารถที่มีภาวะจะชักจูงผู้อื่นให้ ความร่วมมือร่วมใจกับตนดำเนินการไปสู่จุดหมายของตนเองได้ (พรนพ พุกกะพันธ์, 2544) แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระบุญเรือง จิตธมโม ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาเชิงวิเคราะห์ผู้นำในพระพุทธศาสนาศึกษาเฉพาะวิธีการแก้ปัญหของพระพุทธเจ้า 7 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำ คือ ผู้มีความสามารถในการตัดสินใจในการนำพาตัวเองและคณะ ให้ดำเนินไปได้ในสถานการณ์ ภาวะผู้นำนั้นยังขึ้นอยู่กับบุคลิกภาพเป็นตัวส่งเสริม ในพระพุทธศาสนาแสดงหลักธรรมไว้สำหรับผู้นำ คือ หลักพรหมวิหาร 4 อิทธิบาท 4 สังคหัตถ์ 4 ฆราวาสธรรม 4 ทศพิธราชธรรม 10 และจักรวรรดิ 12 ลักษณะของหลักธรรมทั้งหมดแล้วจะต้องเคลื่อนหมุนให้นักปกครองประสบความสำเร็จในการปกครองด้านธัมมัญญาตา ความรู้จักเหตุอยู่ในระดับน้อยที่สุด (พระบุญเรือง จิตธมโม (สุทธิชัย), 2549)

2. ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรม ของกำนัน ผู้ใหญ่บ้าน ในอำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ภาวะผู้นำของกำนันผู้ใหญ่บ้านด้านธัมมัญญาตา (รู้จักเหตุ) จำเป็นต้องรู้หลักการและกฎเกณฑ์ของสิ่งทั้งหลายที่ตนเข้าไปเกี่ยวข้องในการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อแก้ไขปัญหาและหนทางในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผลและความเป็นของคนที่อยู่ในชุมชนที่สงบสุข หากทำไปอย่างไร เหตุผลย่อมนำมาความเสียหายมาให้ชุมชนได้ 2) ด้านอัตตัญญาตา (รู้ความหมายและรู้จักผล) กำนันผู้ใหญ่บ้านผู้ที่ทำหน้าที่ตัวแทนของประชาชนในพื้นที่ต้องบริหารจัดการให้ตรงกับงบประมาณที่ตั้งไว้ มุ่งเน้นให้ประชาชนได้รับประโยชน์ที่สมควรได้รับอย่างเป็นธรรม สามารถพูดจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาและประชาชนให้ทำตาม 3) ด้านอัตตัญญาตา (รู้ว่าตนเองคือใคร) ต้องมีความอดทนสุขุมรอบคอบและต้องประพฤติปฏิบัติตนนำเคารพยำเกรงวางตนให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ประชาชนตลอดถึงคนรุ่นใหม่ 4) ด้านมัตตัญญาตา (การรู้จักการประมาณตน) ประชาชน เป็นผู้ต้องหาต้องเที่ยงธรรมอย่าลำเอียง ด้วยอำนาจของอคติ รู้จักความพอดีในการพูดการกระทำอย่างมีเหตุผล รู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเป็นแบบอย่างกับชุมชน 5) ด้านกาลัญญาตา (การรู้จักเวลา) ของกำนันผู้ใหญ่บ้านในพื้นที่ต้องเป็นคนตรงต่อเวลาตรงต่อหน้าที่ของตนอย่างสม่ำเสมอ รู้จักบริหารเวลาใช้เวลานั้นให้เหมาะสม ลำดับความสำคัญก่อน/หลัง เข้าใจในกาลเวลาอันสมควร และระยะเวลา ที่เหมาะสมสำหรับการทำกิจการอันใด ๆ และพึงใช้เวลานั้นให้เหมาะสม 6) ด้านปริสัญญญาตา (การรู้จักชุมชน) กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักปรับตัวให้เข้ากับบุคคลและสังคมในพื้นที่ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญ รู้จักว่าคนแต่ละคนมีอุปนิสัยที่แตกต่างกัน ขนบธรรมเนียมประเพณีของประชาชนในพื้นที่เป็นอย่างดี และ 7) ด้านบุคคลัญญาตา (การรู้จักบุคคล) กำนันผู้ใหญ่บ้านต้องรู้จักเลือกคบคน เลือกคบหาคนที่ควรคบ รู้จักความแตกต่างระหว่างบุคคล คบคนดีเป็นนิมิต ใช้คนให้ถูกกับงานให้ตรงกับความสามารถของบุคคลนั้น ๆ เมื่อกระทำผิดให้โอกาสและให้คำแนะนำตักเตือนสั่งสอนห้ามกระทำอีก สนับสนุนคนดีให้มีความก้าวหน้า ให้โอกาสคนไม่ดีให้กลับมาเป็นคนดีอีกครั้ง สอดคล้องกับแนวคิดของ กิติ ตยัคคานนท์ พูดถึงแนวคิดเกี่ยวกับผู้นำว่า ผู้นำ คือ คนหรือบุคคลที่ได้รับการยกย่อง ให้ขึ้นมาเป็นหัวหน้าและมาเป็นผู้ตัดสินใจเนื่องจากเป็นผู้มีความสามารถในการปกครองบังคับบัญชา และจะพาผู้ใต้บังคับบัญชาหรือหมู่ชนไปในทางที่ดีหรือทางที่ชั่วก็ได้ ส่วนภาวะผู้นำ คือ ศิลปะหรือ ความสามารถของบุคคลหนึ่ง

ที่จะจงใจหรือใช้อิทธิพลต่อบุคคลอื่นอาจเป็นผู้ร่วมงานหรือผู้ใต้บังคับบัญชาในสถานการณ์ต่าง ๆ เพื่อให้ปฏิบัติการและเพื่ออำนวยความสะดวกโดยการใช้อิทธิพลหรือการติดต่อและกันให้ร่วมมือกันกับตนดำเนินการจนกระทั่งบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่องค์กรนั้นกำหนดไว้ (กิติ ตยัคคานนท์, 2543) และสอดคล้องกับแนวคิดของ เดโซ สวานานนท์ กล่าวไว้ว่าแนวคิดผู้นำ เป็นผู้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคลที่มีใน หมู่คณะหรือกลุ่มคนของหมู่คณะว่า จะเป็นเช่นไรต่อไปนั้น ขึ้นอยู่กับตัวผู้นำเป็นส่วนสำคัญผู้นำที่หลายประเภทหลายลักษณะ การเลือกและสร้างผู้นำที่ดีได้เท่านั้น จึงจะพอมิช่องทาง พอมิโอกาสควบคุมสังคม (เดโซ สวานานนท์, 2518)

สรุป/ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา พบว่า การพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยแปลผล อยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำตามหลักสัปปริสธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ในบางด้านยังต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำต่อไปให้ถึงที่สุด ต้องรู้จักขอบเขตขีดขั้นพอเหมาะพอดี ต้องรู้จักขอบเขตและวางตนให้เหมาะสมเพื่อเป็นแบบอย่างให้กับชุมชน ใช้สติใคร่ครวญให้มากในการรับฟังและแก้ปัญหาความทุกข์เดือดร้อนที่เข้ามาของประชาชน ช่วยเหลือประชาชนอย่างเต็มที่ด้วยความจริงใจ ตามอำนาจหน้าที่ที่ได้รับ เป็นผู้ประมาณาการบริหารจัดการกิจการต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสมพอดีกับสภาพของชุมชน ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษากำหนดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์ชาติ และควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนา สนับสนุนผลักดัน และแก้ไข ให้ทันต่อยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไป ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป 1) ควรมีการศึกษาพัฒนาศักยภาพตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน อำเภอช้างกลาง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อสามารถนำไปประยุกต์ใช้บูรณาการในองค์กรให้เกิดประโยชน์ยิ่งขึ้น 2) ควรมีการศึกษากำหนดแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำตามหลักทศพิธราชธรรมของกำนันผู้ใหญ่บ้าน ผู้ช่วยผู้ใหญ่บ้าน ตลอดจนผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้สอดคล้องกับปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์ชาติ และ 3) ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการปฏิบัติหน้าที่ของกำนันผู้ใหญ่บ้าน เพื่อนำมาต่อยอดการพัฒนา สนับสนุนผลักดัน และแก้ไข ให้ทันต่อยุคปัจจุบันและอนาคตต่อไป

เอกสารอ้างอิง

- กิติ ตยัคคานนท์. (2543). เทคนิคการสร้างภาวะผู้นำ. (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: เพลออักษร.
- เดโซ สวานานนท์. (2518). จิตวิทยาสังคม. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- พรนพ พุกกะพันธ์. (2544). ภาวะผู้นำและการจูงใจ. กรุงเทพมหานคร: จามจุรีโปรดักท์.
- พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตโต). (2540). พุทธธรรมกับการพัฒนาชีวิต. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
- พระบุญเรือง ฐิตธมโม (สุทธิชัย). (2549). การศึกษาเชิงวิเคราะห์ภาวะผู้นำในพระพุทธศาสนา : ศึกษาเฉพาะกรณีวิธีแก้ปัญหของพระพุทธเจ้า. นครปฐม: มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.
- พระพรหมคุณาภรณ์ (ปอ. ปยุตโต). (2544). ภาวะผู้นำ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท บุ๊คไทม์.
- พุทธทาสภิกขุ. (2525). ทานพุทธทาสกับการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: ธรรมทานมูลนิธิ.
- มัลลิกา ต้นสอน. (2544). พฤติกรรมองค์การ. กรุงเทพมหานคร: บริษัท ด้านสุทธาการพิมพ์ จำกัด.
- สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). ภาวะผู้นำ : ทฤษฎีและปฏิบัติ. เชียงราย: สถาบันราชภัฏเชียงราย.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607 - 610.